

Sygn. akt V KZ 36/20

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie z wniosku **L. G.**
o wznowienie postępowania,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 29 września 2020 r.,
zażalenia pełnomocnika wnioskodawcy
na zarządzenie Sędziego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 22 lipca 2020 r., sygn. akt II AKo (...),
o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania,
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł:

- 1. utrzymać w mocy zaskarżone zarządzenie;**
- 2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. M. Kancelaria Adwokacka w S. 110,70 zł (sto dziesięć złotych siedemdziesiąt groszy), w tym 23% VAT, tytułem sporządzenia przez pełnomocnika z urzędu zażalenia na zarządzenie Sędziego Sądu Apelacyjnego z dnia 22 lipca 2020 r., sygn. akt II AKo (...).**

UZASADNIENIE

W dniu 27 listopada 2019 r. do Sądu Apelacyjnego w (...) złożony został przez L. G. wniosek o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 maja 2017 r., sygn. akt Kp (...), utrzymującym w mocy postanowienie prokuratora Prokuratury Okręgowej w G. z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt PO Ds.(...) o umorzeniu śledztwa.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy (wcześniejsze zarządzenie Sędziego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w (...)) z dnia 29 stycznia 2020 r., sygn. akt II AKo (...), o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania zostało, w uwzględnieniu zażalenia pełnomocnika wnioskodawcy, uchylone postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 1 lipca 2020 r., V KZ 21/20) wyznaczony – zgodnie z Systemem Losowego Przydziału Spraw – Sędzia II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w (...) zarządzeniem z dnia 22 lipca 2020 r., sygn. akt II AKo (...), odmówił przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w niniejszej sprawie jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

Zarządzenie powyższe zaskarżyła pełnomocnik wnioskodawcy L. G. . We wniesionym zażaleniu zarzuciła obrazę przepisów postępowania, a to:

1. „art. 540 § 1 k.p.k. poprzez stwierdzenie przez Sąd, iż dopuszczalne jest jedynie wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem, które rozstrzyga o odpowiedzialności karnej, w sytuacji, gdy zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt II KK 272/15, prawomocna decyzja o umorzeniu śledztwa, także w fazie *in rem*, kończy postępowanie przygotowawcze, a zatem postanowienie Sądu oddalające zażalenie na umorzenie postępowania przygotowawczego jest orzeczeniem kończącym postępowania w sprawie, które może podlegać wznowieniu na podstawie art. 540 § 1 k.p.k.;
2. art. 545 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak wszechstronnej kontroli odwoławczej oraz nierozważenie wszystkich zarzutów podniesionych we wniosku pokrzywdzonego, w szczególności brak odniesienia się przez Sąd do zarzutów pokrzywdzonego dotyczących naruszenia art. 351 § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania postanowienia przez Sąd Okręgowy w G. w sprawie (...) art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Obywatela oraz art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” (tak w oryginale – uwaga SN).

W oparciu o tak zredagowane zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zarządzenia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 lipca 2020 r. w sprawie II AKo (...) oraz o zasądzenie na rzecz pełnomocnika wyznaczonego z urzędu kosztów udzielonej pomocy prawnej z oświadczeniem, że koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie pełnomocnika na uwzględnienie nie zasługuje.

W szczególności nie można podzielić zaprezentowanego w nim poglądu (pkt 1 wniesionego środka odwoławczego), że postanowienie sądu o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu śledztwa w fazie *in rem*, jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu przepisu art. 540 § 1 k.p.k.

Po pierwsze, autorka zażalenia odwołała się w tym zakresie do poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r., II KK 272/15, w którym uznano prawomocne postanowienie sądu o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu śledztwa w fazie *in rem* za orzeczenie kończące postępowanie, co czyni dopuszczalnym zaskarżenie takiego postanowienia kasacją nadzwyczajną wniesioną w trybie przewidzianym art. 521 § 1 k.p.k. Rzecz w tym, że wskazany wyżej wyrok Sądu Najwyższego dotyczył innego nadzwyczajnego środka zaskarżenia jakim jest kasacja i to kasacja wnoszona przez podmioty szczególne wymienione w art. 521 § 1 k.p.k. Należy w związku z tym przypomnieć, gdyż to umknęło skarżącej, że inny jest krąg orzeczeń możliwych do zaskarżenia w oparciu o ten ostatni powołany przepis, a inny w wypadku instytucji wznowienia postępowania określonej w art. 540 § 1 k.p.k. W pierwszym wypadku Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie. Natomiast wznowienie ograniczone jest do postępowania sądowych zakończonych prawomocnym orzeczeniem (podkreślenia SN). Desygnaty obu przepisów są więc różne. Co więcej, wskazane wyżej orzeczenie Sądu Najwyższego miało charakter jednostkowy, odbiegający od dotychczasowego orzecznictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2006 r., II KK 83/06, R-OSNKW 2006, poz. 2114). Powstała w związku z jego wydaniem rozbieżność została rozstrzygnięta w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2016 r., I KZP 6/16 (OSNKW 2017, z. 1, poz. 1), w której Sąd Najwyższy uznał, że postanowienie sądu, wydane na podstawie art. 306 § 1a k.p.k. w zw. z art. 325a § 2 k.p.k., utrzymujące w mocy postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego w fazie *in rem*, nie jest orzeczeniem sądu kończącym postępowanie w rozumieniu art. 521 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy w

niniejszej sprawie pogląd wyrażony przez skład powiększony w powołanej uchwale w całej rozciągłości podziela. Słusznie w szczególności w orzeczeniu tym wskazano, że w wypadku postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego prowadzonego *in rem*, brak jest stabilności tego orzeczenia, bowiem jego modyfikacja nie przybiera nawet postaci orzeczenia uchylającego lub zmieniającego dotychczasową decyzję prokuratora lub utrzymujące ją w mocy postanowienie sądu. Unicestwienie dotychczasowego orzeczenia (o umorzeniu) następuje bowiem w drodze wydania przez prowadzącego postępowanie przygotowawcze (i bez żadnych warunków limitujących) odrębnego aktu procesowego – o podjęciu postępowania – mającego charakter samodzielny i nawet nie podlegający zaskarżeniu. Tym samym, zarówno samo postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego prowadzonego w fazie *in rem*, jak i postanowienie sądu o utrzymaniu w mocy takiego rozstrzygnięcia, nie stanowią nawet względnie trwałej przeszkody do kontynuowania postępowania i nie realizują funkcji gwarancyjnej orzeczenia, które zapadło w wyniku rozpoznania środka odwoławczego. Także w tym ostatnim wypadku rozstrzygnięcia nie nabierają przymiotu stabilności wobec braku trwałości orzeczenia, niezależnie od jego niezaskarżalności. Uzasadnia to – jak to trafnie zauważono w cytowanej uchwale – przekonanie, że również wymienione orzeczenie sądu, pomimo tego, że zapada po rozpoznaniu zwykłego środka odwoławczego, nie jest zdolne do uzyskania waloru prawomocności. Nie sposób bowiem przyjąć, że atrybut trwałości związanej immanentnie z tym pojęciem, można przypisać takiemu rozstrzygnięciu sądu, które w dowolnym momencie (do czasu upływu okresu przedawnienia karalności czynu) i bez spełnienia jakichkolwiek warunków limitujących swobodę decyzji – może samodzielnie oraz z własnej inicjatywy unicestwić organ prowadzący postępowanie przygotowawcze, ten sam, który wcześniej wydał decyzję poddaną kontroli sądowej. Przesłanką prawa do kasacji (ale też do wznowienia postępowania w oparciu o przepis art. 540 § 1 k.p.k.) jest niedopuszczalność zwykłego biegu postępowania w konkretnej sprawie. Tymczasem w wypadku postanowienia prokuratora o umorzeniu postępowania w fazie *in rem* ten dalszy bieg postępowania, z uwagi na treść art. 327 § 1 k.p.k., jest prawnie dopuszczalny bez uruchamiania nadzwyczajnych środków służących wzruszaniu orzeczeń jakimi są

kasacja podmiotów wymienionych w art. 521 § 1 k.p.k., czy też wniosek o wznowienie postępowania.

Po wtóre, co już zresztą zasygnalizowano wyżej, prawomocne orzeczenie, o którym mowa w przepisie art. 540 § 1 k.p.k., musi kończyć postępowanie sądowe, a takim nie jest orzeczenie wydane w następstwie rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego w fazie *in rem*. Takie stanowisko zajmował Sąd Najwyższy w swoich wcześniejszych orzeczeniach (por. postanowienia: z dnia 12 marca 2009 r., WO 2/09, OSNKW 2009, z. 6, poz. 50 i z dnia 14 listopada 2014 r., III KZ 87/14, OSNKW 2015, z. 4, poz. 32; zob. też na gruncie poprzedniego stanu prawnego, lecz z zachowaniem aktualności co do pojęcia „postępowania sądowego” uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Karnej z dnia 9 października 2000 r., I KZP 4/00, OSNKW 2000, z. 9-10, poz. 77) i obecny skład nie znajduje racji natury tak faktycznej jak i prawnej aby od poglądu, że tego rodzaju orzeczenie sądu utrzymujące postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa w fazie *in rem* zapada w toku postępowania przygotowawczego a nie sądowego, odstępować. Postanowienie sądu, utrzymujące w mocy prokuratora o umorzeniu śledztwa kończy więc jedynie, i to nie ostatecznie „postępowanie przygotowawcze”, a nie „postępowanie sądowe”, w związku z czym po uprawomocnieniu nie może być w ogóle uchylone w trybie wznowienia postępowania określonego przepisami rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, a zatem również na podstawie art. 542 § 3 k.p.k., czyli z urzędu – w razie ujawnienia się uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k. (zob. powołane już wyżej postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2009 r., WO 2/09).

Chybiony jest również podniesiony w pkt 2 zarzut obrazy art. 545 k.p.k. (chodzi zapewne o § 1 tego przepisu) w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez nieustosunkowanie się w zarządzeniu do podnoszonej we wniosku pokrzywdzonego kwestii naruszenia jego zdaniem w postanowieniu Sąd Okręgowy w G. z dnia 30 maja 2017 r., sygn. akt II Kp (...), art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Obywatela oraz art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Poddanie merytorycznej ocenie sposobu procedowania sądu przy wydawaniu orzeczenia co do którego złożono następnie wniosek o wznowienie postępowania, lub też zasygnalizowano konieczność wznowienia postępowania z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.), jest możliwe wyłącznie wówczas, gdy wznowienie postępowania w takiej konfiguracji procesowej jest w ogóle prawnie dopuszczalne, co w tym wypadku, jak to omówiono wyżej, nie ma miejsca. Nadto, zupełnym nieporozumieniem jest wskazywanie na naruszenie przepisu art. 457 § 3 k.p.k. Wprawdzie zgodnie z art. 545 § 1 k.p.k. – art. 457 § 1 i 3 k.p.k. stosuje się w postępowaniu wznowieniowym odpowiednio – nie oznacza to jednak, że wymogi z art. 457 § 3 k.p.k. musi spełniać uzasadnienie zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania wydane na podstawie art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. Odpowiednie stosowanie art. 457 § 1 k.p.k. oznacza, że w wypadku wydania wyroku (wyroku uchylającego – art. 547 § 2 i 3 k.p.k.) sąd wznowieniowy sporządza uzasadnienie takiego wyroku w terminie 14 dni, natomiast zgodnie z art. 457 § 3 k.p.k. w jego uzasadnieniu (wyroku) powinien wskazać, czym się kierował, wydając wyrok w aspekcie podstaw wznowienia na wniosek lub z urzędu, a także odnieść się do postulatów wniosku o wznowienie co do oczekiwanego rozstrzygnięcia (przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania – art. 547 § 2 k.p.k., albo uniewinnienie lub umorzenie postępowania – art. 547 § 3 k.p.k.) – [zob. w tym przedmiocie: D. Świecki (w:) D. Świecki (red.): Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2017, t. II, s. 663-664; podobnie: J. Matras (w:) K. Dudka (red.): Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2018, s. 1279].

Ponieważ do zażalenia (a więc w terminie uprawniającym do złożenia środka odwoławczego na poddane kontroli instancyjnej zarządzenie) dołączone zostało pismo wnioskodawcy ściśle związane z rozważaną materią, Sąd Najwyższy uznał również za konieczne merytoryczne odniesienie się do zawartej w tym piśmie argumentacji.

I tak, wskazać należy, że przedmiotem kontroli w obecnym postępowaniu jest wyłącznie poprawność lub niepoprawność zarządzenia wydanego przez upoważnionego sędziego Sądu Apelacyjnego w (...) (art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 93 § 2 k.p.k.) o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania jako

niedopuszczalnego z mocy ustawy. Tym samym poza zakresem rozważań pozostać muszą te wszystkie wywody wnioskodawcy, które odnoszą się do postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 maja 2017 r., sygn. akt II Kp (...), a związane m.in. z naruszeniem – zdaniem L. G. – w tym pierwotnym postępowaniu obowiązującego wówczas art. 351 k.p.k., czy też będących w jego ocenie tego konsekwencją naruszeń przepisów konwencyjnych, czy też konstytucyjnych.

Z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 lipca 2020 r., V KZ 21/20, uchylającego wcześniejsze zarządzenie Sędziego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 29 stycznia 2020 r., sygn. akt II AKo (...), nie wynika konieczność dokonywania w ponowionym postępowaniu rozważań co do naruszeń prawa jakie mogły zaistnieć na etapie postępowania przez sądem orzekającym na podstawie art. 329 § 1 k.p.k. w zw. z art. 306 § 1a k.p.k. Ponieważ orzeczenie Sądu Najwyższego zapadło w uwzględnieniu zarzutu pierwszego wcześniejszego zażalenia pełnomocnika (obraza art. 460 k.p.k. w zw. z art. 466 § 1 k.p.k. w zw. z art. 100 § 4 k.p.k.), i było to wystarczające do wydania orzeczenia (art. 436 k.p.k.), Sąd ten nie czynił jakichkolwiek rozważań co do tych zarzutów, w których skarżący (wnioskodawca i jego pełnomocnik) kwestionowali pogląd Sądu Apelacyjnego w (...) o niedopuszczalności wniosku o wznowienie postępowania w istniejącej w tej sprawie konfiguracji procesowej. Nie oznacza to jednak, że zobligowano jednocześnie sąd *a quo* do odniesienia się do zarzutów stawianych wcześniejszemu orzeczeniu Sądu Okręgowego w G. w szczególności zawartym w pismach sporządzonych osobiście przez L. G. .

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2019 r., III KO 154/18, dotyczy zupełnie odmiennej materii. Związane było bowiem z kwestią właściwej obsady sądu (i to odwoławczego) przy rozpoznawaniu zażalenia na wcześniejsze postanowienie Sądu Najwyższego wydane w oparciu o przepis art. 545 § 3 k.p.k. Była to więc kontrola instancyjna związana z uznaniem wniosku o wznowienie postępowania za oczywiście bezzasadny. W tym wypadku mamy natomiast do czynienia z wnioskiem niedopuszczalnym, a więc takim który w ogóle nie może podlegać procedurze wznowieniowej. Podkreślić raz jeszcze należy, że materia, z którą związane jest zaskarżone zarządzenie, a w konsekwencji również jego

kontrola, dotyczy wyłącznie dopuszczalności wniosku o wznowienie w takiej konfiguracji procesowej jaka wystąpiła w tej sprawie, nie polega natomiast na badaniu to, czy w toku postępowania zażaleniowego wywołanego zażaleniem pokrzywdzonego na postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa dopuszczono się czy też nie uchybień w tym nawet takich, które mogłyby być uznane za bezwzględne przyczyny odwoławcze.

Nie jest wreszcie uprawnione twierdzenie, że Sąd Apelacyjny w (...) w ponowionym postępowaniu powinien wydać postanowienie i to w składzie trzyosobowym. Skład trzyosobowy sądu wznowieniowego przewidziany jest dla procedowania w przedmiocie wznowienia postępowania, a więc w sytuacji, gdy został złożony wniosek spełniający wymogi formalne (art. 544 § 1 *in fine* k.p.k.), lub przy rozpoznawaniu zażalenia złożonego w trybie art. 545 § 3 zd. drugie k.p.k. Natomiast badania kwestii dopuszczalności wniosku o wznowienie postępowania, a taka sytuacja miała tu miejsce, dokonuje prezes sądu właściwego do wznowienia postępowania (przewodniczący wydziału lub upoważniony sędzia – art. 93 § 2 k.p.k.). Decyzja zapada w takim przypadku w formie zarządzenia (art. 429 § 2 k.p.k. lub art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.). W kontrolowanym obecnie zarządzeniu podany został wprowadzić jako jego podstawa prawna art. 429 § 1 k.p.k., w sytuacji, gdy w odniesieniu do takiej decyzji procesowej sądu apelacyjnego powinien to być art. 530 § 2 k.p.k. (zob. D. Świecki: *op.cit.*, s. 662 i J. Matras: *op.cit.*, s. 1277-1278), nie miało to jednak wpływu na treść orzeczenia, ponieważ odmowa przyjęcia wniosku wynikała z jego niedopuszczalności z mocy ustawy, a więc z art. 429 § 1 k.p.k. określającego przesłanki odmowy przyjęcia środka odwoławczego również na podstawie art. 530 § 2 k.p.k. stosowanego w postępowaniu wznowieniowym odpowiednio (art. 545 § 1 k.p.k.).

Ponieważ żaden z podniesionych w zażaleniach zarzutów nie mógł być uznany za trafny, a stwierdzona obraz prawa procesowego (zresztą wprost nie podnoszona przez skarżących) nie miała wpływu – stosownie do wymogu art. 438 pkt 2 k.p.k. – na treść kontrolowanego zarządzenia, Sąd Najwyższy zarządzenie to utrzymał w mocy.

Rozstrzygając w przedmiocie kosztów należnych pełnomocnikowi wnioskodawcy za udzielenie pomocy prawnej z urzędu się kierowano treścią § 2

pkt 1, § 4 ust. 1, § 18 ust. 1 w zw. z § 17 ust. 4 pkt 1 oraz § 18 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. Z 2019 r., poz. 18) oraz § 4 ust. 3 powołanego rozporządzenia, zgodnie z którym należna opłata ulega podwyższeniu o kwotę podatków od towarów i usług. Zdaniem Sądu Najwyższego, a to wobec treści zarządzenia Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 maja 2020 r. (k. 61 akt II AKo (...)) ustanawiającego adw. A. M. pełnomocnikiem z urzędu L. G. w sprawie dotyczącej wznowienia postępowania celem sporządzenia w terminie 7 dni od otrzymania zarządzenia zażalenia na zarządzenie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 29 stycznia 2020 r., zakres umocowanie pełnomocnika był ściśle określony i dotyczył dokonania określonej czynności procesowej w toku postępowania sądowego (tu zażalenia na określone zarządzenie w toku postępowania o wznowienie postępowania). Z tego powodu pełnomocnikowi z urzędu należało się wyłącznie 25% opłaty przewidzianej w sprawie, w której ta czynność ma być dokonana, a więc $\frac{1}{4}$ od kwoty 360 zł przewidzianej w § 17 ust. 4 pkt 1 wskazanego wyżej rozporządzenia. Co więcej, opłata ta powinna zostać zasądzona na rzecz pełnomocnika ustanowionego z urzędu i to niezależnie od tego, że wskazaną czynność wykonał ustanowiony przez niego substytut.

Uwzględniając całokształt przeprowadzonych wyżej rozważań postanowiono jak w części dyspozytywnej postanowienia.